

از آرام گهر

همه چیز از آنجا شروع شد که تصویر کسوف بر دریاچه گهر را به صورتی از ذهن خود الهام گرفتم. برای به واقعیت رساندن این ذهنیت شروع کردم به تدارک سفری تحقیقاتی به دریاچه گهر، در ابتدا از جزواتی که درباره کسوف 20 مرداد آماده شده بود، متوجه شدم که در دریاچه گهر هم می توانیم کسوف کلی را به مدت 1/5 دقیقه مشاهده کنیم. بسیار خوشحال شدم و با توان بیشتری فعالیت خودم را ادامه دادم تصمیم گرفتم که فیلم مستند نیز از این پدیده بسازم. برای تهیه دوربین های بتا کم و ابزار های دیگر شروع به مکاتبات با سازمانها و صدا و سیما کردم. از محققین سازمان محیط زیست هم دعوت کردم که برای ثبت تاثیرات زیست شناختی در منطقه، گروه ما را همراهی کنند. همه کارها به خوبی جلو می رفت تا 3 روز مانده بود به کسوف که می بایست برای تامین هزینه کار مبالغ زیادی پول می پرداختم، دیدم تمامی کسانی که می توانستند ما را یاری کنند کم کنار کشیدند.

از آنجایی که این الهام را از خداوند متعال گرفته بودم نا امید نشدم و دوشنبه هجده مرداد با یک دوربین فیلم برداری و عکاسی و فیلم برداری ترسو و تنبل، سفر گروه 7 نفره مان را به دریاچه آغاز کردیم. گرچه راه اصلی گهر از شهر دور است اما قرار شد که خان عشایر آن منطقه ما را از دره تخت به طرف دریاچه هدایت و همراهی کند. ساعت 8 شب به شهر ازنا رسیدیم و سراغ منطقه دره تخت و خان آنجا را گرفتیم و خبر دار شدیم پای خان آسیب دیده و در ده نیست پس از شام و استراحت کوتاهی، ساعت 3 بامداد به طرف شهر درود حرکت کردیم و از آنجا به سرچشمه رفتیم که پایان جاده است. ساعت 7 صبح بار هایمان را بر الاغ ها گذاشتیم و پس از طی کردن راه چهار ساعته، شکوه و زیبایی دریاچه، خستگی ما را از بین برد.

در کنار پاسگاه محیط زیست چادرها را بر پا کردیم. شروع کردم به اطلاع رسانی درباره کسوف. همه کسانی که آنجا بودند در مدت کوتاهی با این پدیده آشنا شدند. با نصب پوسترها و اطلاعاتی های پی درپی، محیط را برای استقبال از کسوف آماده کردیم. می دانستم که بهترین افراد برای ثبت اثر های زیستی کسوف، محیط بانان این منطقه اند. چرا که سالهاست طبیعت معمول این منطقه و رفتار جانوران را به چشم می بینند. خوشبختانه مسئول پاسگاه و همه آنها از همکاری با من در بررسی اثر های زیستی کسوف استقبال کردند. قرار شد که هر کدام به دنبال یکی از جانوران بروند و مشاهدات خود را ثبت کنند.

روز کسوف شد

صبح روز کسوف وقتی چشمهایم را باز کردم و نگاهی به دور و برم انداختم، دیدم این صبح چقدر برایم آشناست. چقدر من آرامش دارم. یکی از جهادگران آبخیز داری پیشم آمد "صبح بخیر آقا من حاضرم شما را به تپه دیگری هدایت کنم تا وسعت بیشتری از دریاچه را به هنگام کسوف ببینید" در راه متوجه شدم که این جهادگر عزیز متصدی هواشناسی هم بوده است. از او خواهش کردم که در مورد اندازه گیری سطح آب هنگام کسوف تحقیق کند خوشبختانه محلی مناسب را هم برای استقرار دوربین پیدا کردیم. پس از این، جلسه ای برای آشنایی عموم، پخش عینک های کسوف مجله نجوم و روش استفاده درست آنها برگزار کردیم.

مراسم استقبال از کسوف ساعت 1:30 بعدازظهر شروع شد. حالا دیگر تمام کسانی که در کمپها و چادرهای اطراف دریاچه بودند میدانستند که کسوف چیست. کی اتفاق می افتد، خلیها در مراسم استقبال شرکت کردند. ساعت 3 بعد از ظهر محیطبانان راهشان را پیش گرفتند تا تاثیرات زیستی کسوف را زیر نظر بگیرند و نتیجه را به سرپرست گزارش کنند. به همراه سرپرست گروه محیط بانان به تپه موردنظر و محل استقرار دوربین رفتیم. خلاصه میکنم، آنقدر زیباییهای کسوف در آسمان گهر شگفت آور بود که نمیتوانم توصیفش کنم و ما کسوف را روی دریاچه زیبای گهر شاهد بودیم و شکرگزار. ساعت پنج و نیم بعد از ظهر شد. تنی به آب زدیم که گروه تحقیقاتی از راه برسند و مصاحبه را با آنها شروع کنیم، رفته رفته سراغ بچه هایی که در طی شب گذشته دائم ساز میزدند و... آنها را آماده کردم تا شب مراسم جاخالی خورشید را با برپایی آتش و رقص محلی لرستان جشن بگیریم.

تاثیرات زیستی

وقت مصاحبه با محیط بانان شد. دوربین را آماده کردیم. آقای رحمتی که سرپرست گروه محیط بانان بود، شروع کرد:

صدای پرندگان از جمله کبک ها، پرستو ها، اردک ها، مرغابی ها که در موقع طلوع و غروب آفتاب بلند می شود، شنیده شد. پرواز پرستو ها روی دریاچه و حرکت کردن مرغابی ها به طرف نزارها و آواز پرندگان شب خوان واکنشی بود که این پرندگان در هنگام کسوف از خود نشان می دادند. معمولاً هنگام طلوع و غروب آفتاب چنین اعمالی را انجام می دهند.

حرکت گروهی ماهیهای قزل آلا در سطح دریاچه و پرش آن ها قابل توجه بود. ماهیها هم در هنگام غروب چنین اعمالی را انجام می دهند.

جنب و جوش شدید حشرات در لحظه کسوف کلی از مشهودات بارز بود. یکی از محیط بانان که در سال پیش محیط بان نمونه شده بود از مارها گفت که به طرف آشیانه رفتند و با تمام شدن کسوف باز به طرف دریاچه حرکت کردند.

تأثيرات زیست محیطی

باد در ساعت 15:30 به طور متناوب در سطح دریاچه شروع به وزیدن کرد و در زمان کسوف نیز باد خنکی گرمای آن لحظه سرتپه را از میان برد. در مدت کسوف کامل درجه حرارت هوا از 36 به 29 کم شد.

حمید جدیری خدانشناس